

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МАТЕРІАЛИ МІЖВУЗІВСЬКОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
27 ТРАВНЯ 2020 РОКУ**

ХАРКІВ – 2020

УДК 37.013.42
ББК 74.60
А 43

За редакцією
доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Васильєвої Марини Петрівни

Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали міжвузівської дистанційної студентської науково-практичної конференції 27 травня 2020 року / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 129 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 3 від 12.05. 2020 р.).

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної
педагогіки, 2020.
© Васильєва М.П., 2020.

Берсенцова А.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ У ЗЗСО: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	89
Валявська З.В. ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ЩОДО ПРОЯВІВ СЕКСИЗМУ В РЕКЛАМНІЙ ПРОДУКЦІЇ.....	91
Висоцька А.К. СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ.....	93
Галас Т.В. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ ДО ШКІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	94
Голуб Д.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	96
Збаранська Д.В. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ДБСТ.....	98
Карпенко А.А. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗЗСО.....	99
Кулакова А.О. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА ПІДЛІТКІВ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	101
Редька М.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	104
Сіденко М.Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	106
Скакун Е.Ю. ГЕНДЕРНІ ТА СЕКСИСТСЬКІ СТЕРЕОТИПИ В РЕКЛАМІ: ВИЯВЛЕННЯ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ.....	108
Скляниченко М.В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	110

молоді. За даними ЮНІСЕФ за 2017 рік, близько 67% дітей в Україні у віці від 11 до 17 років стикалися із цькуванням та агресивною поведінкою. Розповсюдження агресивної поведінки серед підлітків дослідники пов'язують з характерними для підлітків психологічними особливостями (емоційна нестабільність, легке навіювання, слабка підготовка до реалій життя, підлітковий максималізм, ослаблення здатності до самоконтролю за своєю поведінкою), а також з поширенням демонстрації насильства на телебаченні та в мережі Інтернет. В останні роки залежність підлітків від гаджетів стрімко зростає. Так, за результатами дослідження Олени Євдокимової щодо ставлення дітей до комп'ютера та Інтернету понад 76% школярів вказали на комп'ютер і телефон як основні свої захоплення. Тому актуальною є проблема пошуку ефективних засобів соціально-педагогічної профілактики комп'ютерної та Інтернет-залежності, а також проявів кібербулінгу серед підлітків.

Проблемі кібербулінгу присвячено дослідження А. Бочарева, Р. Наварро, Л. Найдьонової та М. Фадєєвої. Але, не дивлячись на наявність ефективних засобів профілактики кібербулінгу, залишається малодослідженою проблема діяльності з соціальної профілактики залежності підлітків від гаджетів у середовищі ДБСТ. На основі аналізу та узагальнення ідей вищезазначених науковців, нами було розроблено соціальний проєкт «Настільні ігри замість гаджетів», що повністю реалізовано на базі Дитячого містечка «Отрадне» ХОБФ «ССД», метою якого було зниження рівня комп'ютерної, Інтернет-залежності та кібербулінгу шляхом підвищення соціальності й забезпечення інтелектуального розвитку дітей-вихованців шляхом використання в дозвілльєвій діяльності настільних ігор, а також залучення молоді міста Харкова до волонтерської та фандрейзингової діяльності у відповідному напрямі.

Перспективами подальших досліджень є створення комплексної програми соціально-педагогічної профілактики булінгу серед вихованців ДБСТ та організація соціально-розвивального ігрового середовища для дітей-вихованців в умовах ДБСТ.

Карпенко А.А.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЗЗСО

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І. О. Шеплякова

Сучасний етап розвитку України характеризується нестабільністю соціально-економічної ситуації, політичною кризою, занепадом культурних і духовних цінностей. Це негативно впливає на процес соціалізації підростаючого покоління загалом та дітей підліткового віку зокрема, зумовлюючи збільшення проявів жорстокості у їхній поведінці. Вирішення цієї проблеми передбачає необхідність здійснення своєчасної профілактики такої

аномалії у поведінці підлітків, зокрема у професійній діяльності соціальних педагогів закладів загальної середньої освіти (надалі – ЗЗСО).

Окремі аспекти проблеми організації та здійснення соціально-педагогічної діяльності з профілактики жорстокої поведінки підлітків у ЗЗСО розкрито в працях Т. Алексеєнко, О. Василенко, М. Васильєвої, А. Капської, В. Костіної, В. Олійник, І. Романової, І. Фурманова, С. Харченко та ін. Проте, незважаючи на вагомі наукові доробки вчених і практиків з питань соціально-педагогічної профілактики жорстокої поведінки підлітків в закладах загальної середньої освіти, наразі відсутня науково обґрунтована комплексна програма соціально-педагогічної діяльності з профілактики жорстокої поведінки підлітків у ЗЗСО, зокрема недостатньо використаними залишаються можливості рольових ігор щодо підвищення ефективності зазначеного процесу.

При цьому *соціально-педагогічну діяльність з профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти* визначено як систематичні та комплексні профілактичні дії різних суб'єктів соціально-виховного процесу, спрямовані на оптимізацію умов освітнього середовища, допомогу й підтримку підлітків у проблемних ситуаціях в процесі їхньої життєдіяльності, формування у них позитивних рис характеру, соціально-схвалюваних норм поведінки, установки на ведення гуманного та толерантного способу життя як запоруки успішного особистісно-соціального розвитку підлітків та позитивної взаємодії з оточенням.

Теоретичний аналіз сутності і особливостей соціально-педагогічної діяльності з профілактики жорстокої поведінки підлітків у ЗЗСО, нормативно-правових основ її здійснення, розкриття потенціалу використання рольових ігор щодо підвищення її ефективності стали підставою для розробки та теоретичного обґрунтування комплексної програми соціально-педагогічної діяльності з профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах загальної середньої освіти (надалі – Комплексна програма), яка включає наступні блоки: *цільовий, суб'єкт-об'єктний, змістово-процесуальний (підготовчо-діагностичний та процедурно-технологічний етапи) та контрольньо-результативний.*

Метою Комплексної програми є знизити схильність підлітків до жорстокої поведінки. Зазначена мета реалізується у таких загальних *завданнях*: *по-перше*, створити у ЗЗСО середовище, сприятливе для впровадження програми; *по-друге*, знизити схильність підлітків до жорстокої поведінки через опанування ними знань щодо сутності, природи, причин, негативних наслідків такої поведінки та конструктивних, ненасильницьких шляхів вирішення конфліктних ситуацій; формування гуманістичних і толерантних групових цінностей; спрямованості підлітків на здійснення безконфліктної поведінки; розвиток та удосконалення особистісних якостей підлітків (дружелюбність, доброта, відкритість, щирість, милосердя), необхідних для формування умінь та навичок безконфліктної взаємодії в колективі; *по-третє*, підвищити рівень готовності педагогічного колективу та батьків підлітків до здійснення профілактики жорстокої поведінки в підлітковому середовищі.

Серед *суб'єктів* соціально-педагогічної діяльності з профілактики жорсткої поведінки підлітків у ЗЗСО виокремлено *внутрішніх* (адміністрація ЗЗСО; соціальний педагог; шкільний психолог; педагогічний колектив) та *зовнішніх* (батьки підлітків; представники органів внутрішніх справ; фахівці центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (надалі – ЦСССДМ)). Центральним *об'єктом* програми є підлітки.

У ході реалізації Комплексної програми, зокрема її змістово-процесуального блоку, передбачається послідовна реалізація конкретних форм і методів соціально-педагогічної діяльності задля забезпечення ефективної профілактики жорсткої поведінки підлітків за напрямками: *робота з педагогічним колективом ЗЗСО* (форми і методи роботи: науково-практична конференція «Як спілкуватися без конфліктів», відеолекторії, дискусії, круглий стіл «Вплив мікросередовища підлітка на формування проявів жорсткої поведінки», методичні семінари (зокрема, методичний семінар на тему «Жорстока поведінка у середовищі ЗЗСО», «Використання рольових ігор у профілактиці жорсткої поведінки підлітків»), виступи на педагогічних радах; семінар «Практичні аспекти організації соціально-виховної роботи з підлітками», консультативні зустрічі «Ні жорстокості» (із залученням представників органів внутрішніх справ; фахівців ЦСССДМ), індивідуальні бесіди з класними керівниками тощо); *з батьками підлітків* (форми і методи роботи: бесіди (зокрема, бесіда «Жорстока поведінка у моєї дитини»), метод «мозковий штурм», батьківські відеолекторії, індивідуальні бесіди, індивідуальні консультативні зустрічі з соціальним педагогом, шкільним психологом, відкриті батьківські збори (із залученням соціального педагога, представників органів внутрішніх справ; фахівців ЦСССДМ) «Ми за дружню сім'ю», рольова гра «Обвинувач» тощо); *з підлітками – учнями ЗЗСО* (форми та методи роботи: бесіда «Знайомство», тематичне коло «Конфлікти та їх ефективне взаємовигідне рішення – міф чи реальність?», вправи («Сходінки»; «Капелюх страхів»; «Ніхто із Вас не знає»; «Побажання»), рольові ігри («Якби я знав», «Живе дзеркало», «Інтерв'ю», «Кастинг», «Велике полум'я» тощо)).

Вважаємо, що реалізація розробленої Комплексної програми у закладах загальної середньої освіти дозволить сформувати навички безконфліктної поведінки підлітків, схильних до проявів жорстокості.

Кулакова А.О.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА ПІДЛІТКІВ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент І.А. Романова

Останнім часом значно зросла увага до проблем шлюбу і сім'ї. Деформація соціальних і моральних цінностей у свідомості молоді негативно позначається на шлюбно-сімейних відносинах. Сучасна молодь досить рано